

О. В. Орлов,
к.т.н., доц.,
завідувач кафедри інформаційних технологій
і систем управління ХарРІ НАДУ,
м. Харків

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СУЧАСНЕ СЕРЕДОВИЩЕНАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.

У статті розглядаються соціальні мережі як ефективний інструмент, що має широкий спектр можливостей і застосувань у сучасній освіті. Показано, що соціальні мережі для їх ефективного застосування в освіті мають пройти системну адаптацію, пов'язану, насамперед, із розробкою механізмів формування гнучкого когерентно-пов'язаного міждисциплінарного контенту, який розміщено в такому освітньому середовищі, що здатне утримати та спрямувати навчальну діяльність слухача. Запровадження таких механізмів у навчання, підвищення кваліфікації та перепідготовки державних службовців дозволить значно підвищити їх рівень.

Ключові слова: соціальні мережі; середу навчання; інформаційна інфраструктура.

На сучасному етапі відбувається всебічне масове впровадження інформаційних технологій в усі сфери освіти. Головною метою інформатизації системи освіти є модернізація освітнього процесу, що забезпечує потенціал досягнення якісно нового рівня його результатів, насамперед за рахунок перетворення можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у додатковий освітній ресурс. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій вимагає і відповідної зміни стратегії управління навчальним процесом. Це означає, що необхідно системне проектування та впровадження у освітній процес нового навчального середовища, відповідного як до вимог часу, так і до потреб замовника освітніх послуг. Специфіка навчання державних службовців криє у собі одразу декілька взаємопов'язаних проблем. Це, насамперед, значне різноманіття у рівні попередньої підготовки, велика зайнятість за основним місцем праці, та неможливість, що випливає з цього, виділити на навчання значний проміжок часу і, разом з цим, необхідність постійного навчання за моделлю «навчання на протязі усього життя». Для вирішення усіх цих проблем, необхідно постійно вдосконалювати і навіть докорінно змінювати відповідне навчальне середовище. У свою чергу, це

закономірно призведе до відповідних змін в усіх напрямках організації освітнього процесу, які забезпечуються введенням сучасних технологій у систему навчальної, виховної, методичної та управлінської діяльності, формування інформаційної інфраструктури навчальної організації, формування IT-компетенцій всіх його учасників.

Останнім часом з'явилася значна кількість публікацій з використання соціальних мереж в освіті [1–9]. У них, здебільшого, розглядаються можливості і обґрунтовуються позитивні аспекти використання таких мереж в освітньому процесі. Це, насамперед:

1. Комфортне і звичне для учнів середовище. Інтерфейс, засоби комунікації, організація та форми подання контенту знайомі та зрозумілі їм.

2. Різноманітність форм взаємодії і комунікацій забезпечує широкий діапазон можливостей включення в навчальну діяльність. Форуми, опитування, голосування, коментарі, підписки, відправка персональних повідомлень та інше забезпечують різноманітні форми спільної роботи. У соціальній мережі легко обмінюватися цікавими і корисними посиланнями на інші ресурси. Значною перевагою використання соціальних мереж в освітньому процесі є інтерактивна доступність викладачів у процесі навчальної діяльності.

3. Наявність такого обов'язкового елемента як «профіль користувача мережі» дозволяє викладачеві краще відчувати особистість студентів, розуміти їх інтереси, розробляти такі завдання, які б зацікавили саме цього студента і, тим самим, забезпечувати більш якісну подачу навчального матеріалу.

4. Наявність розвинених можливостей не тільки оцінки активності, але і стимулювання учасників навчального процесу дозволяє підвищити ефективність передачі та контролю навчального матеріалу. У слухачів з'являється можливість наочно бачити і оцінювати як свою освітню активність, так і активність товаришів по навчанню.

5. Можливість фільтрації інформації за відповідними критеріями дозволяє користувачеві структурувати інформаційні потоки і здійснювати моніторинг оновлень контенту.

6. Спільне планування і наповнення навчального контенту, власних електронних освітніх ресурсів. Соціальні мережі відкривають студентам можливість поділитися тим, чого вони навчилися і тим, що виявили цікавого в мережі, не тільки зі своїми однокурсниками і викладачами, а також, при бажанні, і з усім світом. У соціальній мережі існує можливість залучення до участі в освітньому процесі «третьох» осіб: експертів, консультантів, фахівців з дисципліни, що вивчається, та суміжних дисциплін.

7. Можливість організації безперервного навчання. Можливість постійної взаємодії студентів і викладачів в мережі в зручний для них час забезпечує безперервність навчального процесу, з'являється можливість більш детальної організації роботи індивідуально з кожним із слухачем. Крім цього, дискусії, обговорення, діалоги, розпочаті під час аудиторних занять, можуть бути продовжені в соціальній мережі, що дозволяє студентам більше часу перебувати в процесі обговорення навчальних питань, що забезпечує більш ретельне освоєння матеріалу та активну позицію студента в процесі навчання. Інформаційно-комунікаційна підтримка навчального курсу в соціальній мережі дозволяє студентам брати участь в обговореннях і виконувати завдання з будь-якого місця

8. Широкі демонстраційні можливості. Навчання з використанням соціальних мереж дозволяє подолати технічні труднощі оснащення навчальних аудиторій необхідним обладнанням для демонстрації наочних матеріалів в електронному вигляді. Викладач безперешкодно ділиться будь-яким контентом зі студентами, а ті, у свою чергу, мають можливість ознайомитись з його змістом у будь-який зручний час. У деяких соціальних мережах вже присутній великий вибір додатків, які можна використовувати в навчальних цілях (наприклад, додаток «Освітня література» соціальної мережі «ВКонтакте») [3].

Поряд з усіма описаними можливостями та перевагами застосування соціальних мереж у навчальному процесі, має місце і досить скептичне ставлення до них. В основному це побоювання, пов'язані з надмірною віртуалізацією соціального життя молоді. Діалектика розвитку соціальних

мереж така, що їх переваги і недоліки є безпосереднім продовженням і розвитком один одного. Існуюча ситуація така, що молоді люди проводять досить багато часу в соціальних мережах. Але можна і потрібно зробити так, щоб вони проводили цей час з користю.

Таким чином, актуальною стає *задача* розробки стратегія адаптації вже наявних і впровадження додаткових можливостей соціальних мереж для створення сучасного навчального середовища відповідного вимогам, щодо освіти державних службовців.

Як і більшість Інтернет-проектів, соціальні мережі створювалися, перш за все, як комерційний проект. У найзагальнішому вигляді його зміст полягає у створенні комфортного для користувача, а в ідеалі – в'язкого – такого, що засмоктує, середовища, в якому, одночасно, передбачено значне місце для розміщення різноманітної реклами. Отже, і вдосконалення соціальних мереж, як технологічної оболонки для вирішення завдань проекту, йшло як шляхом удосконалення їх привабливості, комфортності для користувача, з одного боку, так і шляхом удосконалення впливу на свідомість і підсвідомість користувачів рекламної продукції – з іншого. Ефективний рекламний вплив на користувачів соціальної мережі дає суттєвий економічний ефект і, створюючи замкнутий контур позитивного зворотного зв'язку, дозволяє додатково вкладати значні кошти в розробку все більш досконалих засобів реклами.

Таким чином, на сьогоднішній день соціальні мережі стають найбільш досконалим соціально-психологічним середовищем інформаційної взаємодії. Це, у свою чергу, змушує замислитися про можливість використання їх у сфері освіти. Однак, в існуючому сьогодні вигляді, найбільш відомі соціальні мережі для потреб освіти не придатні і, ризикну зауважити, навіть шкідливі. Якщо ми навіть розмістимо в соціальних мережах найдосконаліші навчальні матеріали, вони все одно будуть сприйматися на тлі відволікаючих чинників насамперед рекламного характеру. Отже, для створення освітнього середовища необхідно, перш за все, принципово відмовитися в ньому від реклами будь-якого роду. На зміну рекламного контенту, повинен прийти розширений, можливо навіть,

міждисциплінарний освітній контент. Для його формуванні можна використовувати ті ж інструменти та засоби, що використовуються при формуванні рекламного контенту. Добре відомо, що сучасна реклама носить прицільно-індивідуальний характер, відстежуючи історію запитів користувача, формуючи та підкидаючи йому теми, що найбільш близькі його інтересам. Здається цікавим використовувати аналогічний механізм і для формування інтерактивного навчального контенту, коли периферія Веб-сторінки формується відповідно до контенту, що відповідає фокусу уваги учня: відповідними довідковими та ілюстративними матеріалами, а також суміжними темами, що розширюють і поглиблюють розуміння матеріалу, що вивчається.

Сьогодні у світі існує достатньо широкий спектр пропозицій щодо засобів розгортання власних соціальних мереж. Розглянемо деякі з них.

Пакет для розгортання корпоративної соціальної мережі DrupalCommons створено на базі CMS Drupal і вільно доступий в рамках ліцензії GPLv2. Основні ланкою соціальної мережі є робочі (навчальні) групи, до яких можуть бути прив'язані слухачі різних курсів, викладачі. У рамках кожної групи ведуться окремі блоги, створюються обговорення, публікуються документи, підтримується wiki-технологія, Є можливість формування навчальних планів і ведення календаря-планувальника. Існує функція проведення опитувань, відправки повідомлень членам спільноти. DrupalCommons може виступати і як система для підтримки роботи окремої установи, і для створення представництв на публічно доступних web-ресурсах. У цьому пакеті є модулі для інтеграції з CRM системою навчального закладу та аутентифікації користувачів у централізованому LDAP-каталозі. Адміністратори DrupalCommons мають гнучкі механізми для регулювання привілеїв користувачів соціальної мережі, інструменти для формування звітів і засоби для аналізу активності окремих учасників.

DrupalCommons є повністю готовим до впровадження рішенням. DrupalCommons являє собою дистрибутив з перед настроєних компонентів на

основі Drupal, використовує стандартний API Drupal і підтримує підключення створених для Drupal модулів. Система повністю вільна для поширення, що дозволяє міняти її код і створювати власні застосування. Компанія Ascqia пропонує свої послуги у розробці доповнень на замовлення та надання підтримки та організації доступу до DrupalCommons.

Платформа BuddyPress, побудована на популярних технологіях WordPress, також розроблена для створення соціальних мереж. Вона являє собою набір надбудов над WordPress для організації соціальних зв'язків між власниками блогів. Підтримується організація груп за інтересами, ведення списку друзів, відправка приватних повідомлень, формування френдстрічку.

Вільна платформа Storytlr пристосована для організації роботи в соціальних мережах і створення мікро-блогів. Програма написана на мові PHP з використанням Zend Framework. На базі Storytlr можна організувати роботу окремого або колективного блогу, агрегує мікро-блоги, блоги, статті та фотографії з інших блогів автора і соціальних сервісів. Програма підтримує засоби для інтеграції (можна безпосередньо читати і відправляти повідомлення) з сервісами GoogleReader, Picasa, RSS Feeds, Twitter, Vimeo і Youtube та ін.

Соціальна медіа система EurekaStreams, що розроблена компанією LockheedMartin для безпечного обміну ідеями та інформацією всередині установи. Код написаний на мові Java і розповсюджується під ліцензією Apache, в якості СУБД використовується PostgreSQL. EurekaStreams включає в себе інструменти зі створення і ведення блогів, wiki-сторінок, закладок та управління поштовою кореспонденцією. Платформа дозволяє учасникам накопичувати, обмінюватися і обговорювати інформацію, отриману як з внутрішніх, так і з зовнішніх джерел. Програмний комплекс надає широкі можливості по персоналізації інформації, що відображається дозволяючи стежити за цікавими дискусіями та ділитися власними ідеями.

Як можна побачити з наведеного аналізу, більшість з запропонованих рішень мають усі необхідні засоби для розгортання на їх основі навчального середовища. Більш того, враховуючі, що не менш важливим аспектом навчання

є його організація, ми бачимо, що технології що пропонуються, дають додаткові можливості планування, гнучкого формування та автоматичного моніторингу всіх елементів навчального процесу в їх системній взаємопов'язаності.

Таким чином, сьогодні соціальні мережі – потужний і ефективний інструмент, що має широкий спектр можливостей і особливостей, потенціал якого не тільки можливо, але вже і необхідно використовувати в сучасній освіті. Щоб соціальні мережі дійсно стали сучасним освітнім механізмом необхідно провести їх системну адаптацію, пов'язану, насамперед, із розробкою механізмів формування гнучкого когерентно-пов'язаного міждисциплінарного контенту, який розміщено в такому освітньому середовищі, утримати та спрямувати навчальну діяльність слухачів, використовуючи для цього відповідні механізми інтерактивного формуючого контролю. Запровадження таких механізмів у навчання, підвищення кваліфікації та перепідготовки державних службовців дозволить виконувати цю справу на якісно новому рівні.

Список використаних джерел

1. *Бондаренко Е.* Социальные сети как инструмент развития: виды и возможности [Електрон. ресурс]. / Е. Бондаренко. – Режим доступа : <http://www.trainings.ru/library/articles/?id=10067>.
2. *Григорян М. С.* Социальные сети – средство коммуникации и обучения участников образовательного процесса / М. С. Григорян.– Донецк : ДонНУЭТ им. Михаила Туган-Барановского, 2009.
3. *Диких Э. Р.* Об использовании социальных сетей в образовании [Електрон. ресурс]. / Э. Р. Диких / Сибирская ассоциация консультантов Заочные научно-практические конференции, 2009. – Режим доступа : <http://sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/2968-2012-05-30-11-08-49>.
4. *Дубова Н.* Web 2.0: перелом в парадигме обучения [Електрон. ресурс] / Н. Дубова // Открытые системы. – 2008. – № 9. – Режим доступа : <http://www.osp.ru/os/2008/09/5717450/>.
5. *Клименко О. А.* Социальные сети как средство обучения и взаимодействия участников образовательного процесса / О. А. Клименко // Теория и практика образования в современном мире : материалы междунар. заоч. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). – СПб. : Реноме, 2012. – С. 405–407.
6. *Можжаева Г. В.* Использование виртуальных социальных сетей в обучении студентов-гуманитариев [Електрон. ресурс] / Г. В. Можжаева, А. В. Фещенко. – Режим доступа : http://ido.tsu.ru/files/pub2010/Mojaeva_Feschenko_Ispolzovanie_virtualnyh_socialnyh_setei.pdf.
7. *Рулиене Л. Н.* Образовательные возможности социальных сетей / Л. Н. Рулиене // Дистанционное и виртуальное обучение. – 2010. – № 5. – С. 43–46.
8. Сервисы Web 2.0 в образовании и обучении [Електрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.wikibooks.org>.

9. *Фещенко А. В.* Социальные сети в образовании: анализ опыта и перспективы развития / А. В. Фещенко // Открытое и дистанционное образование. – 2011. – № 3. С. 44–50.
10. *Чернов И. В.* Социальные сети как инструмент обучения и коммуникации студентов / И. В. Чернов // Социология образования. – 2010. – № 7. – С. 71–75.

Orlov O. V. Social networks as a modern learning environment of public servants.

The article discusses social networks as an effective tool with a wide range of features and applications in modern education. It is shown that the effective application of social networks in education have to undergo a system adaptation associated primarily with the development of flexible mechanisms for the coherent-related interdisciplinary content that is used in a learning environment, able to maintain and direct listeners' training activities. It is shown that the introduction of such mechanisms in the education, training and retraining of civil servants will increase the their quality.

Key words: social networks, learning environment, information infrastructure.

Орлов А. В. Социальные сети как современная среда обучения государственных служащих.

В статье рассматриваются социальные сети, в качестве эффективного инструмента, с широким спектром возможностей и применений в современном образовании. Показано, что для эффективного применения в образовании социальные сети должны пройти системную адаптацию, связанную, прежде всего с разработкой механизмов формирования гибкого когерентно-связанного междисциплинарного контента, который помещен в такую обучающую среду, которая способна удержать и направить учебную деятельность слушателя. Показано, что введение таких механизмов в обучение, повышение квалификации и переподготовку государственных служащих позволит повысить качество их обучения.

Ключевые слова: социальные сети; среда обучения; информационная инфраструктура.